

Jezikov uk v začetnici.

(Nadaljevanje in konec. Glej l. 3. str. 39.)

Število slovenskih samostalnikov je trojno, tedaj naj se tudi učenci vadijo vsa tri števila po vseh spolih. Naj pred naj učenci imenujejo in zapisujejo, posamna imena v raznih številih, potem pa naj se tudi precej števila vadijo v kratkih stavkih, kar je v slovenščini posebno važno in potrebno, da se jezik in uho vadi pravih izrazov. N. pr.: Otrok je priden! Koliko otrok je pridnih, koliko sem jih imenoval? Konj herče in razgetá. Koliko konj herče in razgetá? Ovca bleketá. Kolo škriplje. Koliko koles škriplje? Kako bi rekel, ko bi bilo več otrok, več konj, več ovac in več koles? (Prav je, da se naj pred ednina in množina in potem še le dvojina obravnava, ker je poslednja težavniša.) Kako bi rekel, ko bi bila dva otroka, dva konja, dve ovci in dve kolesi?

O sklanji se v začetnici ne more kaj govoriti, temuč naj učitelj le pazi, da otroci, kedar kaj pripovedujejo ali zapisujejo, pri imenih prave končnice rabijo, n. pr., da ne izgovarjajo in ne pišejo: imam klobuka, sem se udaril na glava" i. t. d.

Pri zaimkih naj učitelj pazi, da jih učenci prav rabijo v spolih in številih, da jih ne izgovarjajo napéno n. pr. „pri nam“ (nam. pri nas) i. t. d., potem da prav rabijo svojilni zaimek „moj“, „tvoj“, „svoj“ itd. Pri vprašalnih pa naj učitelj otroke vadi, da prav odgovarjajo na vprašanje „kdo“ in „kaj“? „s kom“, „s čim“? i. t. d.

Pridevnika naj se učenci vadijo v mnogih primernih zgledih. N. pr.: Učenec je marljiv. Kaj sem povedal o učencu? Kteri učenec je marljiv? Ali so vsi učenci marljivi? Kakšen je tisti, ki nima te lastnosti? Ali je „len“, tudi kaže učencevo lastnost? Povejte, kakšne (po barvi) so te-le reči: mleko, trava, črnilo, žveplo, zlato, sneg, nebo, cvetica, zvonček, vijolica, lilija, tulipa, marjetica, potočnica, šmárijnica! Povejte, kakšna (po podobi) je krogla, miza, kamen, kolo! Kaj je veliko, kaj majhino, kaj dolgo, kaj kratko! Ktero sadje je okroglo, ktero podolgasto?

Kako pravimo otroku, kakšen je, če vse rad in urno stori, kar mu starši ukažejo? Kako pravimo obleki, ki smo jo že dolgo nosili? Kako pravimo človeku, ki že dolgo na svetu živi? Kako pravimo tistim ljudem, ki še ne živé dolgo na svetu? Kako pravimo tistemu učencu, kteri na vse pazi, kar se mu v šoli kaže? Kakšen je tisti otrok, ki rad moli in pri molitvi misli le na Boga in na vsako besedo, ki jo izgovarja? Kakšen je tisti človek, ki ni zdrav? Kako pravimo tistemu človeku, ki več jé in pije kakor mu je treba? Kakšen je nož, ki je nabrušen in

rad reže? Ne pozabi naj se pri pridevniku tudi vaditi dvojnega števila v vseh treh spolih.

Števnika se učenci kmali pravilno navadijo, posebno če učitelj tudi pri številjenji pazi, da ga prav rabijo.

Glagol pa učitelju in učencem daje mnogo dela. Prve vaje o glagolu enake so vajam pri pridevniku. Z glagolom naj se učenci vadijo tudi števila in osebnih zaimkov, posebno pa naj se vadijo slovenski glagol obširno rabiti in v mnogih zgledih pred vsem poznavati in obračati doveršni in nedoveršni glagol, učenik naj vadi učence raznih pregovorov, n. pr.: Človek obrača, Bog oberne. Kdor veliko obeta, malo obljubi. Kdor se vedno priporočuje, ta se nikdar ne priporoči. Učenci naj se vadijo tudi pri vajah v pisanji raznih glagolov, n. pr.: Naj nas ponižujejo, ponižajo nas vendar ne. Prepišite te-le stavke in podčrtajte glagole: Dan se krajša in noči se daljšajo. Slana běli hribe in dole, drevje se osiplje, žerjavi in drugi tiči so pobegnili v druge kraje. Vse življenje v naravi utihuje, mraz pritiska; vsaka stvar se preskerbuje za zimo. Tudi tebi, človek, bliža se zima tvojega življenja.

Zadnjič povdarjamo še to, da naj učitelj že v začetnici učence napeljuje, da vsako besedo premišlujejo in prav razumejo.

Sploh pa naj učitelj že ves svoj nauk o jeziku tako vravnava, da se učenci vedno in neprenehoma vadijo in že v začetnici tako daleč pripeljejo, da vsako lahko in umevno izraženo misel koga drugega razumejo, in da potem morejo o tem, kar so razumeli, prav soditi in govoriti. Ker pa se vsaki jezik naj bolje uči in vadi tako, da druge v dobrem jeziku posnema, mora biti vsakemu učitelju prva skerb, da zna sam pravilno govoriti in se pri vseh naukih učencem v govoru za izgled kazati. Zatorej rečemo in ponavljamo (opiraje se na prva pedagogična načela): Učitelj v slovenski šoli mora biti prijatelj slovenščine.

Zemljepisna učila.

V c. k. založbi šolskih knjig na Dunaji dobivajo se za zemljepisni uk v ljudski šoli ti-le zemljevidi:

a) hemisferi, b) Evropa, c) avstrijsko cesarstvo, d) kronovine: za Češko (nemško-češko) 1 gld. 60 kr., za Galicijo (poljsko) 2 gold. 30 kr., za Bukovino (nemško) 1 gold. 45 kr., za Dalmacijo (hervatsko) 1 gold. 10 kr., za Spodnjo in Zgornjo Avstrijo in za Solnograško 1 gold. 40 kr., za Štajersko 1 gold. 20 kr., za Kranjsko, Koroško in Primorsko 1 gold. 25 kr., za Marsko (nemško-češko) 1 gold. 25 kr., za Šlezko (nemško-češko-poljsko), za Tirolsko in Vorarlberško 1 gold. 25 kr.